

Vergaderjaar 1992-1993

22 523

Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering inzake politietransactie voor eenvoudige misdrijven

Nr. 6

EINDVERSLAG

Vastgesteld 16 oktober 1992

Na kennisneming van de memorie van antwoord zijn in de vaste Commissie voor Justitie¹ nog verschillende vragen gesteld en opmerkingen gemaakt. Onder het voorbehoud dat de regering deze tijdig zal hebben beantwoord, acht de commissie de openbare beraadslaging over dit wetsvoorstel genoegzaam voorbereid.

De leden van de PvdA-fractie brachten in herinnering dat zij het beoogde lik-op-stukbeleid wilden ondersteunen. Het gaat bij het onderhavige wetsvoorstel naar hun mening met name om de vraag of en zo ja, op welke punten nadere waarborgen geboden zijn voor de wijze waarop en de mate waarin de politie bij eenvoudige misdrijven tot een transactie-aanbod kan overgaan. Met name op elementen die met deze vraag samenhangen zullen zij in het eindverslag terugkomen.

De leden van de PvdA-fractie wilden ingaan op de bewering, dat «de bevoegdheid van de politie om de burger een transactie aan te bieden niet meebrengt, dat deze in enig opzicht verdergaande aantasting van zijn rechten heeft te duchten of te dulden dan het geval zou zijn indien de politie het proces-verbaal zou inzenden bij het Openbaar Ministerie, waarna een transactie van die zijde volgt». Allereerst wezen zij op het element «aan te bieden». Zij konden zich voorstellen, dat in de praktijk het aanbieden van transactie inhoudt dat enige drang wordt uitgeoefend om van het aanbod gebruik te maken. In reactie op de desbetreffende vraag van de CDA-fractie (zie blz. 11 van de memorie van antwoord) wordt gesteld, dat er geen aanleiding is te veronderstellen dat thans in de praktijk op verdachten druk wordt uitgeoefend om een transactie-aanbod te aanvaarden. Niettemin is de minister bereid aan het OM in overweging te geven bij de formulering van richtlijnen inzake de uitoefening van de transactiebevoegdheid met betrekking tot misdrijven te doen uitkomen dat het de verdachte vrijstaat een transactie van de hand te wijzen. Deze leden wilden een toelichting op deze terughoudende formulering. Wat verzet zich tegen een duidelijk te formuleren instructie om een verdachte te wijzen op het recht om niet op een transactie-aanbod in te gaan?

De leden van de PvdA-fractie waren erkentelijk voor de uiteenzetting

¹ Samenstelling:

Leden: Stoffen (PvdA), V.A.M. van der Burg (CDA), Lauxtermann (VVD), Schutte (GPV), Krajenbrink (CDA), Korthals (VVD), Wiebenga (VVD), Laning-Boersema (CDA), Vermeend (PvdA), Brouwer (Groen Links), Kohnstamm (D66), Wolffensperger (D66), ondervoorzitter, Swildens-Rozendaal (PvdA), voorzitter, Van Traa (PvdA), De Hoop-Scheffer (CDA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Van de Camp (CDA), Biesheuvel (CDA), Jurgens (PvdA), Koffeman (CDA), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), Zijlstra (PvdA), M.M. van der Burg (PvdA). Plv. leden: Apostolou (PvdA), Vacature CDA, Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), J.T. van den Berg (SGP), Koetje (CDA), Dijkstal (VVD), Te Veldhuis (VVD), Van der Heijden (CDA), Schoots (PvdA), Sipkes (Groen Links), Scheltema-de Nie (D66), Groenman (D66), Van der Vaart (PvdA), Middel (PvdA), Tegelaar-Boonacker (CDA), Bijleveld-Schouten (CDA), Doelman-Pel (CDA), Hillen (CDA), Stemerink (PvdA), Vreugdenhil (CDA), Leerling (RPF), Van Nieuwenhoven (PvdA), Van Heemst (PvdA).

over de experimenten die zijn uitgevoerd met door de politie namens het Openbaar Ministerie uitgeoefende transactiebevoegdheid. Het was hen opgevallen dat bij de delicten «rijden met of aanbrengen van een valse APK-sticker dan wel vals kentekenbewijs-deel III» in de experimentele praktijk bleek dat voor deze feiten slechts betrekkelijk weinig transactie is aangeboden. Kan een nadere toelichting op de oorzaken van deze uitkomst worden gegeven.?

De leden van de PvdA-fractie hadden kennis genomen van de opmerking dat de voorgestelde toekenning aan de politie van transactiebevoegdheid voor eenvoudige misdrijven kan worden gezien als «een principiële stap». Zij onderschreven de opvatting dat het onderscheid tussen overtredingen en misdrijven (bij voorbeeld op het punt van strafmaten) niet dusdanig scherp is, dat een «licht» misdrijf per definitie ernstiger is dan een «zware» overtreding.

Wel wilden zij beklemtonen dat het principiële karakter een extra argument oplevert voor de suggestie die zij eerder hadden gedaan om geen algemeen geformuleerde bepaling met betrekking tot politietransactie voor eenvoudige misdrijven in de wet op te nemen. Zij waren weliswaar erkentelijk voor de toezegging om van voornemens voor vervolg-experimenten mededeling te doen aan de Tweede Kamer, maar zij bleven toch een voorkeur houden voor het specifiek in de wet benoemen van de desbetreffende eenvoudige misdrijven. Dat biedt immers de waarborg dat voor elke uitbreiding een nieuw wetsvoorstel nodig is dat deugdelijk motiveert (mede op grond van de uitkomsten van een uitgevoerd experiment) waarom de beoogde uitbreiding gerechtvaardigd is. Op deze argumentatie kregen zij graag een nadere reactie. In het bijzonder wilden zij weten of praktische dan wel principiële bezwaren tegen deze opvatting bestaan (en wat de aard van deze bezwaren is). Los van het voorgaande vroegen de leden van de PvdA-fractie, waarom het kenmerk dat «het in de praktijk zal neerkomen op de gevallen waarin het feit op heterdaad is ontdekt» (blz. 6 memorie van antwoord), niet als criterium in de wet is op te nemen. De leden van de PvdA-fractie vroegen, waarop de indruk stoelt dat «het in de samenleving een algemeen bekend feit is, dat een transactie-aanbod ook geweigerd kan worden». Geldt, zo vroegen zij verder, deze wetenschap ook voor bij voorbeeld buitenlandse toeristen of ingezetenen die de Nederlandse taal niet of nauwelijks machtig zijn (laat staan vertrouwd zijn met het Nederlandse rechtstelsel?)

Tot slot vroegen de leden van de PvdA-fractie om een duidelijke uiteenzetting over de aard en reikwijdte van de verantwoordelijkheid die de Minister van Justitie heeft voor zowel de totstandkoming als de toepassing van richtlijnen die binnen het Openbaar Ministerie worden gehanteerd met betrekking tot het transactiebeleid. Zij wilden aanvullend weten welke «speelruimte» een individuele Officier van Justitie heeft om de toepassing van een afgesproken richtlijn, af te stemmen op specifieke lokale omstandigheden en wat zij zich bij deze specifieke afstemming moesten voorstellen.

De leden van de VVD-fractie hadden met belangstelling kennisgenomen van de memorie van antwoord. Niettemin waren er nog enkele opmerkingen en vragen.

De leden van de VVD-fractie juichen een lik op stuk beleid toe. De strafrechtelijke reactie op een overtreding laat over het algemeen te lang op zich wachten. Uitbreiding van de politietransactie tot eenvoudige misdrijven, waarbij de sanctie maximaal f 500 is, althans voor de voorgestelde misdrijven te weten lichte gevallen van rijden onder invloed van alcohol en een eenvoudige winkeldiefstal komt hen dan ook redelijk voor. Deze aanduiding is ook helder. Bij de regering bespeurden zij een tegenzin om deze benoemde misdrijven in de voorgestelde wet op te

nemen. Licht het dan toch in het voornemen het bereik van de regeling op niet al te lange termijn uit te breiden, zo vroegen zij?

In dit verband wezen zij op de ontwijkende beantwoording van de vraag van de SGP-fractie: «Of de Kamer vooraf in kennis zal worden gesteld van uitbreiding van het bereik van de regeling». Immers, daarop wordt uitsluitend geantwoord, dat de regering voornemens is mededeling aan de Tweede Kamer te doen over een experimentele aanpak. Het antwoord op de vraag of de Tweede Kamer vooraf op de hoogte zal worden gesteld, indien de regering voornemens is het bereik van dit wetsvoorstel uit te breiden tot andere eenvoudige misdrijven, wordt niet gegeven.

Het was de leden van de VVD-fractie niet duidelijk waarom het wetsvoorstel bij de politie niet of nauwelijks tot een taakverzwaring zal leiden. De transactiebevoegdheid zal toch vele tienduizenden delicten betreffen. Alleen de administratieve afdoening zal al vele werkzaamheden vergen. Zij vroegen de regering daarom nader toe te lichten waarom dit wetsvoorstel niet of nauwelijks enige taakverzwaring voor de politie met zich meebrengt.

Deze leden vroegen voorts wat er tegen is de voorwaarde voor aanbidding van een transactie in de wet vast te leggen. Schept dit niet juist duidelijkheid, hetgeen de kwaliteit van regelgeving verhoogt?

De leden van de VVD-fractie stelden vast, dat de toekenning van de transactiebevoegdheid terzake van winkeldiefstal zal worden beperkt tot hulpofficieren. A contrario leiden zij hieruit af, dat dit kennelijk niet geldt voor de lichte overtredingen van artikel 26 WVV.

Zou het niet juister zijn, zo vroegen deze leden, ook in dit geval de transactiebevoegdheid te beperken tot de hulpofficieren? Behoren in beginsel, zo vroegen zij verder, bevoegdheden van de politie niet in de wet te worden vastgelegd?

Voorts merkten de leden van de VVD-fractie op, dat de politie een «zelfstandige» transactiebevoegdheid krijgt. In zoverre is dit wetsvoorstel niet geheel een voortzetting van hetgeen er in de experimentele fase gebeurde, waarbij een bevoegdheid van het Openbaar Ministerie aan de politie werd gedelegeerd.

Bij de uitoefening van de bevoegdheid moet de politie zich houden aan de richtlijnen van het Openbaar Ministerie. Wat, zo vroegen zij de regering, gebeurt er als dit niet het geval is en op welke wijze wordt de naleving van de richtlijnen gecontroleerd?

Tot slot vroegen de leden van de VVD-fractie of een politietransactie altijd in het HKS-systeem moet worden opgenomen. Op welk moment vindt registratie van de transactie plaats en gedurende welke periode blijft deze bewaard?

De leden van de fractie van D66 dankten de minister voor de uitgebreide memorie van antwoord die zij in het algemeen zeer verhelderend vonden. Ook op de principiële vragen die rijzen bij dit wetsvoorstel, en die onder meer door deze leden waren gesteld, is de minister uitvoerig ingegaan. De leden van de fractie van D66 wilden in dit stadium van de wetsbehandeling nog de volgende vragen stellen en opmerkingen maken.

De leden van de fractie van D66 vroegen de minister, of in de richtlijnen speciale aandacht zou kunnen worden besteed aan de nadere voorwaarden voor de aanbidding van een transactie waar het betreft de gevallen, waarin een transactieaanbod een minder passende sanctie is danwel wanneer een dergelijk aanbod geheel moet worden uitgesloten, dit laatste bijvoorbeeld in verband met het feit, dat de jeugdige leeftijd van de verdachte toepassing van het jeugdstrafrecht zou kunnen impliceren. Te denken valt voorts aan een voorziening met betrekking tot nader overleg tussen het Openbaar Ministerie en de politie.

De leden van de fractie van D66 gingen ervan uit, dat eventuele

toekomstige beleidsvoornemens ten aanzien van misdrijven van eenvoudige aard waarvoor politietransactie mogelijk zou moeten worden, vooraf en ter bespreking met de Kamer worden voorgelegd.

Ook vroegen zij, tegen de achtergrond van het feit dat de wettelijke grens voor een aan te bieden politietransactie gelegd wordt bij f 500, of ten aanzien van winkeldiefstal en rijden onder invloed de experimentele grens f 250 respectievelijk f 400 thans zal worden aangepast. Dat zou met name ten aanzien van winkeldiefstal betekenen dat de mogelijkheid tot het aanbieden van een transactie aanzienlijk wordt verruimd.

De leden van de GPV-fractie hadden over het algemeen met instemming kennis genomen van de memorie van antwoord. Op één punt had dit antwoord hen echter niet overtuigd. Zij meenden dat afdoening bij politietransactie een uitzondering dient te zijn op de regel dat de rechter oordeelt over begane misdrijven. De reikwijdte van een dergelijke uitzondering dient zoveel mogelijk bij de wet te worden bepaald. Zoals het voorgestelde artikel 74c, derde lid, nu is geformuleerd bevat het een ruime delegatiemogelijkheid. Daaraan doet niet af dat in de memorie van toelichting wordt vermeld hoe van deze delegatiemogelijkheid gebruik zal worden gemaakt. De wetgever komt er dan immers niet meer aan te pas als mettertijd tot uitbreiding zou worden besloten. Deze leden meenden dat dit alleen verantwoord is als delegatie onvermijdelijk is. Daarvan was hun niet gebleken. Zij stelden dan ook voor de drie misdrijven van eenvoudige aard uitdrukkelijk in de wettekst op te nemen, waar nodig aangevuld met de mogelijkheid de omschrijving in het Besluit politietransactie nader te begrenzen. Dat laatste zou dan bij voorbeeld betrekking kunnen hebben op het ademalcoholgehalte ingeval van rijden onder invloed.

De voorzitter van de Commissie,
Swildens-Rozendaal

De griffier van de Commissie
Coenen